

**2010 METŲ LIETUVOS MOKSLEIVIŲ ISTORIJOS OLIMPIADOS
III –OJO ETAPO ATSAKYMAI**

I DALIS

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
C	B	C	D	D	B	A	C	B	D	C	A	A	A	B

16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
B	B	C	D	A	B	C	A	C	B	C	A	D	D	A

31	32
C	D

I dalies atsakymų taškų suma 32 taškai

II DALIS

33. A-E šaltiniuose nagrinėjami priešaringi valdžios ir partijų santykiai Pirmojoje Lietuvos Respublikoje. **1 taškas** Problema atsirado kilus valstybės perversmui Lietuvoje. **1 taškas**

34. Surašykite šaltinius chronologine tvarka – E, C, A, D, B. **1 taškas**

35. Perversmo pavadinimas – Gruodžio ar Gruodžio 17 d. valstybės perversmas. **1 taškas**

36. Perversmo data – 1926 12 17 d. **1 taškas**

37. Perversmo priežastys:

1. Tautininkų ir krikščionių demokratų siekis ateiti į valdžią. **1 taškas**

2. Išpūstas komunizmo (bolševizmo) pavojus. **1 taškas**

3. Per staigios valdžios reformos, kaip politinių kalinių amnestija, leidimas Lietuvoje steigti lenkiškas mokyklas. **1 taškas**

Galima nurodyti ir kitas priežastis: Lietuvos demokratijos jaunumas (demokratinių tradicijų neturėjimas), valdžios pradėta vykdyti kariuomenės reorganizacija mažinant karininkijos skaičių (tai sukėlė karininkų pasipiktinimą), valdžios ketinimas nuo 1927 m. pradžios nemokėti algų dvasininkams, 1922 m. Lietuvos konstitucija, suteikusi pernelyg didelių galių Seimui; 1926 m. gegužę įvykęs perversmas Lenkijoje.

38. Perversmą organizavusios partijos:

Lietuvių tautininkų sąjunga (tautininkai). **1 taškas**

Lietuvos krikščionių demokratų partija (krikščionys demokratai). **1 taškas**

39. Perversmo vykdytojai:

Slaptos karininkų organizacijos vadovybę, planavusią vykdyti valstybės perversmą, sudarė šie svarbiausi perversmo organizatoriai ir vykdytojai: gen. Št. Plk. V. Skorupskis, mjr. I. Slapšys, aviacijos kpt. A. Mačiuka, husarų kpt. J. Matulevičius ir kpt. A. Steponaitis ir kt.

Šios Sąjungos Pirmininkas plk. V. Skorupskis paruošė perversmo planą. Sąjungos vadovybė pakvietė mjr. P. Plechavičių atstovauti laikinai karinei valdžiai ir veikti jos vardu.

2 taškai skiriami kai nurodomos dvi minėtų karininkų pavardės.

40. Priežastis – be kovos atidavimas valdžią perversmininkams, nesugebėjimas užbėgti už akų perversmui. **1 taškas**
41. Laiško adresatas – Lietuvos valstiečių liaudininkų sąjungos (valstiečių liaudininkų) Centro Komitetas (vadovybė). **1 taškas**
42. Seimo pavadinimas – III Seimas. **1 taškas**
43. „Ašies“ sukūrimo laikas - 1938 m. pavasaris, po tų metų kovo 17 d. Lenkijos įteikto ultimatumo Lietuvai. **1 taškas**
44. Tikslas – siekis nuversti (reformuoti) autoritarinį A. Smetonos valdymą. **1 taškas**
45. „Ašies“ triumviratą sudarė:
1. Krikščionys demokratai. **1 taškas**
 2. Valstiečiai liaudininkai. **1 taškas**
 3. Voldemarininkai. **1 taškas**
46. Triumvirato suirimo priežastys
1. Voldematininkų siekis įsigalėti koalicijoje. **1 taškas**
 2. Voldemarininkų glaudūs ryšiai su nacistine Vokietija. **1 taškas**
47. Ryšys tarp „Ašies“ ir J. Černiaus vyriausybės – į gen. J. Černiaus vyriausybę įėjo po 2 ministrus iš oficialiai uždraustų krikščionių demokratų ir valstiečių liaudininkų partijų. **1 taškas**
48. J. Černiaus vyriausybės pavadinimas – Vieningoji darbo vyriausybė. **1 taškas**
49. Krizės pobūdis – politinė (parlamentinė). **1 taškas**
50. Krizės priežastis – didžioji partijų nesugebėjimas susitarti ir suformuoti valdančiosios daugumos. **1 taškas**
51. Seimo pavadinimas – I Seimas. **1 taškas**
52. Seimo išrinkimo būdas – demokratinis - **1 taškas**; išrinktas 1922 m. **1 taškas**
53. Tautos pažangos lyderių nepasitenkinimo priežastis – nė vienas jų atstovas nebuvo išrinktas į Seimą. **1 taškas**
54. Valstybė, kurios diplomatai turėti omenyje – turimi omenyje Kaune akredituoti Sovietų Sąjungos diplomatai. **1 taškas**
55. Įvykio metai – 1935 m. **1 taškas**
56. Pagrindinė priežastis – prieš Lietuvos valdžią Suvalkijoje ir Dzūkijoje kilę valstiečių streikai, kuriuose aktyviai dalyvavo krikščionys demokratai ir valstiečiai liaudininkai. **1 taškas**
57. Įvykio metai – 1920 m. **1 taškas**
58. Pasitraukimo iš Steigiamojo Seimo priežastis – siekis ginti tėvynę Lietuvą nuo Lenkijos kariuomenės puolimo. **1 taškas**
59. K. Škirpos priimto sprendimo komentaras. Priimtas sprendimas pasiteisino. **1 taškas**
 Daugiausia savanorių dėka Lietuva apsigynė nuo lenkų kariuomenės puolimo. **1 taškas**

60. Problemos sprendimas pagal A-E šaltinius:

Nepriklausomybės pradžioje, Steigiamojo Seimo laikais partijos veikė vieningai ir bendromis jėgomis apsigynė nuo išorės priešų, visų pirma lenkų. 1922 m. I Seimo laikais, didžiosioms partijoms nepavykus susitarti dėl valdančiosios koalicijos sudarymo, šalyje kilo politinė krizė, kurios nepavykus išspręsti, 1923 m. prezidentas A. Stulginskis I Seimą paleido. I Seimą nepatekė Tautos pažangos lyderiai jau I Seimo laikais kartu su Kaune dirbusiais Sovietų Sąjungos diplomatais pradėjo tartis dėl valstybės perversmo Lietuvoje. 1926 m. gruodžio 17 d. Kaune įvyko valstybės perversmas, kurį organizavo tautininkai (1924 m. vasarą Tautos pažangos partija buvo reorganizuota į Lietuvių tautininkų sąjungą) ir krikščionys demokratai, o įvykdė grupė karininkų. Praėjus kelioms dienoms po perversmo nuo savo partijos reikalų ir Lietuvos politinio gyvenimo kuriam laikui pasiraukė perversmo metu nuverstasis Ministras pirmininkas, teisingumo ir užsienio reikalų ministras, valstiečių liaudininkų lyderis Mykolas Sleževičius. Šalyje palaiapsniui išgalėjo A. Smetonos autoritarinis valdymas su vienintele Lietuvių tautininkų sąjunga priešakyje. Opozicinės partijos, visų pirma krikščionys demokratai ir valstiečiai liaudininkai, siekė švelninti antidemokratinį valdymą, todėl 1935 m. Suvalkijoje ir Dzūkijoje kilus ūkininkų streikui, nukreiptam prieš A. Smetonos valdžią, rėmė sukilimą. Dėl to, 1935 m. pabaigoje valdžia visam karo stoviui uždarė krikščionių demokratų ir valstiečių liaudininkų partijas. 1936 m. pradžioje valdžia uždraudė visas politines partijas, išskyrus Lietuvių tautininkų sąjungą. 1938 m. kovo 17 d. Lenkijai ultimatumo forma Lietuvos pareikalavus užmegzti diplomatinius santykius ir Lietuvos valdžiai patenkinus ultimatumo sąlygas, ėmė kurtis antismetoninė koalicija „Ašis“, sudaryta iš oficialiai uždraustų partijų – krikščionių demokratų, valstiečių liaudininkų ir voldemarininkų, veikusi apie metus laiko. 1939 m. pradžioje dėl voldemarininkų siekio išgalėti koalicijoje bei artimų ryšių su nacistine Vokietija, „Ašies“ nariai ėmė nesutarti, o 1939 m. kovą antroje pusėje Lietuvai priėmus ultimatumą iš Vokietijos (Klaipėdos kraštas buvo perduotas Vokietijai) į A. Smetonos reformuotą generolo J. Černiaus vyriausybę įėjus po du krikščionių demokratų ir valstiečių liaudininkų atstovus, „Ašyje“ neliko ir voldemarininkų.

1 taškas skiriamas kai aptariama padėtis iki 1926 m. valstybės perversmo; **1 taškas** – kai aptariama perversmo įtaka M.Sleževičiui ir valstybei;

1 taškas – kai nurodoma priežastis, dėl kurios buvo uždarytos krikščionių demokratų ir valstiečių liaudininkų partijos, **1 taškas** – aptariant antismetoninės koalicijos „Ašis“ sukūrimo aplinkybes, laiką ir iširimo priežastį.

II dalies atsakymų taškų suma 41 taškas

III DALIS

61. Klaipėdos krašto problemai. **1 taškas**

62. 1923–1939 m. **1 taškas**

63. D su C, E su A, F su B. **3 taškai**

64. Jonas Navakas buvo Klaipėdos gubernatoriumi E. Noimano ir T. Zaso proceso metu; Jonas Budrys vadovavo lietuvių sukilėliams Klaipėdos sukilimo metu; Vokietijai atplėšus Klaipėdos kraštą nuo Lietuvos Antanas Kalvaitis buvo paskirtas Lietuvos generaliniu konsulu Klaipėdoje ir krašte pasilikusiems lietuviams padėjo išvykti į Lietuvą. **3 taškai**

65. 1923 m. sausis. **1 taškas**

66. Kaune. **1 taškas**

67. Vokietija sumažino eksporto į Vokietiją apimtį (pradėjo prieš Lietuvą ekonominį karą).

1 taškas

68. 1934 12 14–1935 03 23. **1 taškas**

69. Pirmasis nacių teismas Europoje. **1 taškas**

70. 1939 m. kovas, balandis, gegužė. **1 taškas**

71. Klaipėdos krašto gubernatoriumi paskirtas Jonas Navakas buvo įpareigotas nustatyti nacistų nusikaltimus ir pasitelkus teisinės priemones uždaryti nacistines partijas. Jis įsakė sekti slaptus nacistų susirinkimus, smogikų mankštas, kausti įkalčius, konfiskuoti neteisėtai laikomus ginklus ir sprogmenis. **1 taškas**

III dalies atsakymų taškų suma 15 taškų

IV DALIS

72. Valdas Adamkus / Vytautas Landsbergis / Antanas Smetona / Augustinas Voldemaras / Algirdas Brazauskas. **5 taškas**

73. Petras Vaičiūnas / Jonas Aistis / Augustinas Voldemaras / Antanas Smetona / Stasys Raštikis / Dionizas Trimakas / Mykolas Šleževičius / Kazys Grinius / Zigmantas Toliušis / Mykolas Krupavičius. **10 taškas**

74. Vladas Putvinskis / Aleksandras Stulginskis / Algirdas Sliesoraitis / Mykolas Riomeris / Kazys Ambrozaitis / Ernestas Galvanauskas / Kipras Bielinis / Rapolas Skipitis / Justas Paleckis / Liudas Gira. **10 taškas**

75. 1.T 2.N 3.N 4.T 5.T 6.N 7.T 8.N 9.N 10.T . **10 taškas**

76. 1. Kazys Grinius 2. Aleksandras Stulginskis 3. Antanas Smetona 4. Kazys Grinius
5. Aleksandras Stulginskis 6. Antanas Smetona 7. Kazys Grinius 8. Aleksandras Stulginskis
9. Kazys Grinius 10. Antanas Smetona. **10 taškas**

77. Laurynas Mindaugas Stankevičius, Rolandas Paksas, Albertas Šimėnas, Adolfas Šleževičius. **4 taškai**

78. 1. 1918 02 16 Nepriklausomybės aktas
2. 1920 05 15 Steigiamojo seimo rezoliucija
3. 1940 Lietuvos okupacija
4. 1975 Helsinkio baigiamasis aktas **4 taškai**

IV dalies atsakymų taškų suma 53 taškai

BENDRA TAŠKŲ SUMA 141 taškas